

*Романович Ангеліна,
курсантка 103 навчальної групи ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:*

*Сьох Катерина Ярославівна,
завідувач кафедри конституційного права
та прав людини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент*

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ УКРАЇНИ

З часу проголошення Україною незалежності й державного суверенітету Українська держава взяла курс на врегулювання правового статусу та режиму державного кордону відповідно до наявних принципів та норм міжнародного права, на законодавче регулювання захисту та охорони державного кордону України. Особливо ці процеси посилились у контексті євроінтеграції і гармонізації національного законодавства. А з 2014-2018 рр. з огляду на неправомірні дії стосовно АР Крим, Донецької і Луганської областей, на нашу думку, через неналежне забезпечення територіальної цілісності, непорушності державних кордонів та низку інших чинників, перед вітчизняними дослідниками і державними діячами постало чимало важливих завдань, які погребують вивчення і вирішення [1].

У наукових працях юристів-міжнародників неодноразово приділялась увага визначенню і розкриттю сутності поняття «територіальна цілісність», тлумаченню принципу територіальної цілісності держави як одного з основоположних принципів міжнародного права.

Важливо відзначити, що цей принцип має переважно міжнародний аспект нашої проблематики, він спрямований на забезпечення стабільності в міждержавних відносинах. Сутність принципу територіальної цілісності, який отримав своє закріплення в Статуті ООН у 1945 р., полягає у захисті території держави від будь-яких посягань. Цей основоположний документ ООН заборонив загрозу силою або її застосування проти територіальної цілісності (недотоуранності) та політичної незалежності будь-якої держави [2].

Варто зазначити, що принцип територіальної цілісності держав (міжнародна практика) Зокрема, питанням територіальної цілісності в низці міжнародно-правових документів присвячені окремі норми. Так, у Декларацію принципів, якими держави-учасниці будуть керуватися у взаємних відносинах Гельсінського Заключного акту НБСЄ включені спеціальні підрозділи IV і VIII під назвами “Територіальна цілісність держав” і “Рівноправність і право народів розпоряджатися своєю долею”, відповідно до яких “Держави-учасниці будуть поважати територіальну цілісність кожної з держав-учасниць. Відповідно до цього вони будуть утримуватися від будь-яких дій, несумісних із цілями і принципами Статуту ООН, проти територіальної цілісності, політичної незалежності або єдності будь-якої держави-учасниці. Ніяка окупація або

придбання такого роду не буде визнаватися законною. держави-учасниці будуть поважати рівноправність і право народів розпоряджатися своєю долею, діючи постійно згідно з цілями і принципами Статуту ООН і відповідними нормами міжнародного права, ураховуючи ті, які стосуються територіальної цілісності держав” [2].

Принципи територіальної цілісності та недоторканності кордонів займають центральне місце в сучасній системі міжнародного права, будучи демократичним керівним джерелом міжнародного права, визначальним загальним зобов'язанням універсального характеру [3, с. 12].

Основоположні принципи сучасного міжнародного права *jus cogens* є загальнообов'язковими та міжнародно прийнятими найвищими нормами, які регулюють міжнародне співіснування народів. Їхня жорстка імперативність означає однозначність їхнього трактування та застосування, а також недопущення відходу від взятих державами на себе зобов'язань в односторонньому порядку, чи за угодою між собою або з інших підстав.

Росія використовує методи гібридної війни, включаючи кібер-атаки, інформаційну війну, економічний тиск та підтримку сепаратистських рухів, щоб дестабілізувати ситуацію в Україні. Ці дії підривають внутрішню стабільність України та її спроможність захищати свою територіальну цілісність.

Не слід забувати і про внутрішні політичні виклики, серед яких внутрішні політичні розбіжності та нестабільність, можуть послабити здатність уряду ефективно протистояти зовнішнім загрозам. Корупція, бюрократичні проблеми та політична нестабільність можуть завадити швидкому реагуванню на зовнішні виклики.

Хоча Україна отримує значну підтримку від міжнародної спільноти, включаючи санкції проти Росії та фінансову допомогу, відсутність консолідованої позиції деяких міжнародних гравців може послабити цю підтримку.

Важливою є також дипломатична робота для забезпечення подальшої підтримки та посилення тиску на країну агресора.

Поряд з тим, військовий конфлікт та окупація частини території призводять до економічних втрат, зокрема, втрати контролю над промисловими регіонами, зменшення інвестицій та підвищення витрат на оборону. Економічна нестабільність може послабити здатність держави фінансувати оборонні та соціальні програми, необхідні для зміцнення територіальної цілісності.

Війна та окупація призвели до значних переміщень населення, що створює гуманітарні проблеми та соціальну напругу. Підтримка внутрішньо переміщених осіб, реінтеграція окупованих територій та подолання соціальних наслідків конфлікту є важливими завданнями для держави.

Реформування сектору безпеки можливе шляхом оновлення та модернізації збройних сил і правоохоронних органів, які є необхідними для забезпечення ефективної оборони та захисту територіальної цілісності. Реформи в секторі безпеки повинні сприяти підвищенню професіоналізму, ефективності та готовності до різних видів загроз.

Хоча перемога України над Росією є викликом, вона можлива за умов,

якщо Україна продовжуватиме отримувати значну міжнародну підтримку, ефективно реформуватиме свою економіку та військові сили, зберігатиме національну єдність та стійкість, а також активно використовуватиме дипломатичні та інформаційні засоби. Важливою є також здатність України адаптуватися до змін у конфлікті та використовувати всі доступні ресурси для досягнення своїх цілей.

Список використаних джерел:

1. Іляшко О. О. Забезпечення територіальної цілісності і недоторканності України: національні і міжнародно-правові аспекти / О. О. Іляшко // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. - 2018. - Т. 29(68), № 3. - С. 33-39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_law_2018_29\(68\)_3_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_law_2018_29(68)_3_8).
2. Статут ООН 1945 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Гречко О. Принцип єдності та цілісності державної території як гарантія унітарного характеру української держави. Право і Безпека. 2014. № 4 (55). С. 12-15.

Сокол Денис Олександрович,

Студент 2-го курсу ННІ № 2

Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Славна Оксана Володимирівна,

доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ

У період повномасштабної агресії росії проти України, виникає актуальне питання захисту прав українських громадян, які були змушені залишити територію України внаслідок війни. З моменту початку повномасштабного вторгнення, значна кількість українських громадян знайшла притулок у країнах Європейського Союзу.

Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, на кінець 2022 року, 7,9 мільйона громадян України перебували на території країн Європейського Союзу. З цієї кількості, 4,9 мільйона осіб отримали тимчасовий захист або інші форми захисту, відповідно до законодавства європейських країн країн. Важливо відзначити, що 85% з тих, хто був змушений покинути Україну через збройну агресію, складають жінки [1]. На сьогоднішній день важко визначити точну кількість громадян України у конкретній країні через значну транзитну міграцію та повернення деяких громадян на батьківщину. Крім того, не всі громадяни України, які перебувають за кордоном,